

15-49 Yaş Grubu Çalışan Kadınların Aile Planlaması Konusundaki Bilgi Düzeyi ve İlişkili Faktörlerin Saptanması

Determination of Knowledge Level of Working Women in the 15-49 Age Group on Family Planning and Related Factors

Dr. Aylin Soyağır¹

¹ Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği, Ankara, Türkiye

Öz

Üreme sağlığının en önemli parametrelerinden biri aile planlamasıdır. Aile planlamasının etkin kullanılmasında bilgi düzeyinin etkisi önemlidir. Bu konuda değişik gruplarla araştırmalar yapmak, anne ve çocuk sağlığına olumsuz etkileri olacak risk faktörlerini belirlemek, geleceğe yönelik değerlendirmelere katkıda bulunacaktır. Bu çalışmada, aile planlamasıyla ilgili özellikle çalışan kadınların bilgi düzeyini araştırmakla bilimsel literatüre katkıda bulunmaya ve bu konuda yeni hipotezler geliştirerek aile planlamasındaki düzenlemelere yeni bir kaynak oluşturmaya çalışılmıştır. Bu nedenle 15-49 yaş grubu çalışan kadınların aile planlaması konusunda bilgi düzeyi ve ilişkili faktörlerinin saptanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması, Üreme Sağlığı, Korunma Yöntemleri.

Abstract

One of the most important parameters of reproductive health is family planning. The effect of knowledge level is important in the effective use of family planning. Conducting research with different groups on this subject, identifying risk factors that will have negative effects on maternal and child health will contribute to future evaluations. In this study, it has been tried to contribute to the scientific literature by researching the knowledge level of working women, especially about family planning, and to create a new source for family planning regulations by developing new hypotheses on this subject. For this reason, it is aimed to determine the level of knowledge and related factors of working women in the 15-49 age group about family planning.

Keywords: Family Planning, Reproductive Health, Method of Contraception.

Alıntı Şekli / Cite this article as: Soyağır A. 15-49 Yaş Grubu Çalışan Kadınların Aile Planlaması Konusundaki Bilgi Düzeyi ve İlişkili Faktörlerin Saptanması. SOYD. 2022;3(1):33-36

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:
Aylin Soyağır, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği,
Ankara, Türkiye
E-mail: aylin.soyagir@gmail.com

GİRİŞ

Üreme sağlığının en önemli parametrelerinden biri aile planlamasıdır. DSÖ'nün Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferanslarında (1974-1994) üreme sağlığı ve aile planlamasına yönelik hedefleri, bireylerin sağlıklı ve güvenli bir biçimde eşit şekilde sorumlu olarak istedikleri zamanda, istedikleri sayıda çocuk sahibi olmaları doğum aralıklarını istedikleri şekilde gerçekleştirmelerini sağlamaya yönelik yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalar içerisinde adelösan dönemden yaşlılığa kadar olan dönemde üreme ve cinsel sağlığa yönelik eşitlikçi hizmetlerin en üst düzeyde danışmanlık, sağlık ve rehabilitasyon hizmetine ulaşmanın temel haklar dahilinde olması gerektiği vurgulanmıştır (1). Üreme Sağlığı hizmetlerinin amaçları, üreme sağlığı ve aile planlaması ile ilgili tüm gereksinimlerin karşılanması, riskli gebeliklerin önlenmesi, erkeklerin de aile planlamasına katılımının artırılması, anne ve bebek ölümlerine yol açan fazla doğurganlığın azaltılması, sağlıklı ve bilinçli üreme için gerekli danışmanlık ve eğitim ve sağlık hizmetlerini vermektir (2).

2018 TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması) sonuçlarına göre, 15-49 yaş arasındaki evli kadınların %49'u modern, % 21'i geleneksel yöntem kullanmaktadır. Türkiye'de en fazla kullanılan modern yöntem ise %19 ile kondom kullanımudur .Karşılanamayan aile planlaması ihtiyacının (başka çocuk sahibi olmak istemediği halde hiçbir yöntem ile de korunmayan kadınların yüzdesinin) %12 olduğu görülmüştür (3).

Aile planlamasının (AP) etkin kullanılmasında bilgi düzeyinin etkisi önemlidir. Bu konuda değişik gruplarla araştırmalar yapmak, anne ve çocuk sağlığına olumsuz etkileri olacak risk faktörlerini belirlemek, geleceğe yönelik değerlendirmelere katkıda bulunacaktır.Bu nedenle çalışan ve gönüllü olarak sağlık hizmeti almaya başvuran kadınların aile planlaması yöntemi kullanımıyla ilgili bilgi ve yaklaşımlarının öğrenilmesi önemlidir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu araştırma; 15-49 yaş grubu çalışan kadınların aile planlaması konusundaki bilgi düzeyi ve ilişkili faktörleri saptayarak, aile planlamasıyla ilgili bilgi eksiklikleri gidermeye katkıda bulunmak amacıyla tanımlayıcı olarak planlandı ve uygulandı. Araştırma , 2021 yılı kasım ayında Ankara Üniversitesi'nin Tandoğan yerleşkesinde bulunan aile hekimliği polikliniğine başvuran; 15-49 yaş grubu çalışan kadınlardan çalışmayı kabul eden kişilere, online anket formu aracılığıyla yapıldı. Araştırma öncesinde araştırmanın amacı anlatıldıktan sonra hastalardan sözel onam alındı. Anket formu toplam 12 soru içermektedir. Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programında değerlendirildi ve verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik kullanıldı.

BULGULAR

Yapılan ankette katılımcı sayısı 48 kişi olup katılımcıların yaş ortalaması 41, 67'dir (Median değeri 42, 50 ve Std. Deviasyonu 6. 255'dir). Katılımcıların %85, 4'ü (41) cinsel yönden aktif olup %14, 6'sı (7) ise aktif değildir. Aile planlamasına katılımı sorumluluğun kadına ait olduğunu düşünen %6, 4 (3 kişi) , erkeğe ait olduğunu düşünen %4, 3 (2 kişi) her iki cinsiyete ait olduğunu düşünenler %89, 4 (42 kişi) olup 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Aile Planlaması Üreme Sağlığı Anketine Katılan Kadınların Yanıtlarının Dağılımı

		Sayı	(%) ^a
Aile Planlaması Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz?			
	Evet	45	93,8
	Hayır	3	6,3
Aile Planlaması Konusunda Mevcut Durumunuzdan Memnun musunuz?			
	Evet	46	95,8
	Hayır	2	4,2
İstenmeyen Gebelik Yaşadınız mı?			
	Evet	6	12,5
	Hayır	42	87,5
Cinsel Yoldan Aktif misiniz?			
	Evet	41	85,4
	Hayır	7	14,6
Hangi Aile Planlaması Yöntemini Kullanıyorsunuz? ^b			
	Modern yöntemler	41	87,2
	Geleneksel yöntemler	6	12,8
Aile Planlamasında Sorumluluk Kime Aittir? ^b			
	Erkek	2	4,3
	Kadın	3	6,4
	Her ikisi	42	89,4
Aile Planlaması Hakkında Bilgiyi Nereden Elde Ettiniz?			
	Aile Sağlığı Merkezi	7	14,6
	Sosyal medya	5	10,4
	Diğer	36	75,0
Aile Planlaması Hakkında Sağlık Profesyonellerinden Bilgi Almayı İster miydiniz?			
	Evet	30	62,5
	Hayır	18	37,5
Eğitim Düzeyiniz Nedir?			
	Üniversite	44	91,7
	Üniversite öncesi	4	8,3
Cinsel Yolla Geçen Hastalıklar Hakkında Bilgi Sahibi misiniz? ^b			
	Evet	44	93,6
	Hayır	3	6,4
Acil Doğum Kontrol Yöntemi Kullanmak Zorunda Kaldınız mı?			
	Evet	10	20,8
	Hayır	38	79,2
a. Sütun Yüzdesi			
b. Bir kişi yanıt vermemiştir.			

Katılımcıların %87, 2'si (41 kişi) doğum kontrol metodu olarak en sık olarak modern yöntemi seçmiş olup %12, 8'i (6 kişi) geleneksel yöntemi seçmiştir (Tablo 1). Modern ve geleneksel yöntem kullananların dağılımı eşit olmamakla birlikte modern yöntemi tercih edenlerde istenmeyen gebelik yaşama durumu daha sık olarak gözlenirken geleneksel yöntemi kullananlarda istenmeyen gebelik yaşama durumu %0 (0 kişi) olarak gözlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. İstenmeyen Gebelik Yaşayanların Aile Planlaması Yöntemi Kullanma Durumu

	Hangi Aile Planlaması Yöntemini Kullanıyorsunuz? ^b				
	Modern yöntemler		Geleneksel yöntemler		
	Sayı	(%) ^a	Sayı	(%) ^a	
İstenmeyen Gebelik Yaşadınız mı?					
-	Evet	6	14,6	-	-
	Hayır	35	85,4	6	100,0

a. Sütun Yüzdesi , b. Bir Kişi Yanıt Vermemiştir

Eğitim düzeylerine bakıldığında %91,7'si (44 kişi) üniversite mezunu olarak görülmektedir (Tablo 1). Eğitim düzeyi yüksek olanların AP konusunda da bilgi düzeylerinin daha fazla %95,5 ve yine %95,5'i AP konusunda mevcut durumundan memnun olduklarını belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

	Eğitim Düzeyi				
	Üniversite		Üniversite öncesi		
	Sayı	(%) ^a	Sayı	(%) ^a	
Aile Planlaması Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz?					
	Evet	42	95,5	3	75,0
	Hayır	2	4,5	1	25,0
Aile Planlaması Konusunda Mevcut Durumunuzdan Memnun musunuz?					
	Evet	42	95,5	4	100,0
	Hayır	2	4,5	-	-
İstenmeyen Gebelik Yaşadınız mı?					
	Evet	5	11,4	1	25,0
	Hayır	39	88,6	3	75,0
Cinsel Yoldan Aktif misiniz?					
	Evet	38	86,4	3	75,0
	Hayır	6	13,6	1	25,0
Hangi Aile Planlaması Yöntemini Kullanıyorsunuz? ^b					
	Modern yöntemler	37	86,0	4	100,0
	Geleneksel yöntemler	6	14,0	-	-
Aile Planlamasında Sorumluluk Kime Aittir? ^b					
	Erkek	2	4,7	-	-
	Kadın	3	7,0	-	-
	Her ikisi	38	88,4	4	100,0
Aile Planlaması Hakkında Bilgiyi Nereden Elde Ettiniz?					
	Aile sağlığı merkezi	6	13,6	1	25,0
	Sosyal medya	5	11,4	-	-
	Diğer	33	75,0	3	75,0
Aile Planlaması Hakkında Sağlık Profesyonellerinden Bilgi Almayı İster miydiniz?					
	Evet	29	65,9	1	25,0
	Hayır	15	34,1	3	75,0
Cinsel Yolla Geçen Hastalıklar Hakkında Bilgi Sahibi misiniz? ^b					
	Evet	40	93,0	4	100,0
	Hayır	3	7,0	-	-
Acil Doğum Kontrol Yöntemi Kullanmak Zorunda Kaldınız mı?					
	Evet	9	20,5	1	25,0
	Hayır	35	79,5	3	75,0

a. Sütun Yüzdesi,

b. Bir Kişi Yanıt Vermemiştir

TARTIŞMA VE SONUÇ

Farklı araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda; Ergani Devlet Hastanesi kadın doğum polikliniğine başvuran ve kontraseptif yöntem kullanan 152 multipar kadında; kontrasepsiyon **yöntemlerinin etkinliği** ve kadınların eğitim düzeyinin değerlendirildiği çalışmada eğitim düzeyinin kullanılan kontrasepsiyon yöntemini etkilediğini ve kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe RIA ve oral kontraseptif kullanımının da giderek arttığı tespit edilmiştir (4). Şanlıurfa İlinde Kadınların Aile Planlamasına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi ile ilgili aile planlaması polikliniğine başvuran 89 kadın ile yapılan çalışmada da kadınların eğitim düzeyi arttıkça aile planlamasına karşı tutumlarının da olumlu yönde gelişerek APTÖ (Aile Planlaması Tutum Ölçeği) puan ortalamalarının yükseldiği ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (5). Çalışan ve gönüllü olarak sağlık hizmeti almaya başvuran kadınların aile planlaması yöntemi kullanımıyla ilgili bilgi ve yaklaşımlarının öğrenilmesinin önemli olduğu düşüncesinden yola çıkarak yaptığımız bu çalışmada ise eğitim düzeyi yüksek olanların AP konusunda da bilgi düzeylerinin daha fazla olduğu ve yine AP konusunda mevcut durumundan memnun olduklarını belirtmiş olmalarıyla birlikte karşılaştırılan gruplar arasında bağ olmadığı kanaatine varılmıştır. Daha anlamlı sonuçlara ulaşılması için dağılımın eşit olduğu daha büyük gruplarda çalışılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Özvarış, Ş. B. , and Ertan AE. "Üreme sağlığında yaşam boyu yaklaşım. " Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın. HÜKSAM Hacettepe Yayınları (2003): 113-25.
- Üner, S. ve Okyay, P. (Ed.). (2020). Türkiye Sağlık Raporu 2020. Ankara: Hipokrat Yayınevi. ISBN: 978- 605-7874-83-2.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2018.
- Sak ME, Evsen MS, Sak S, Çaça FN. Kontrasepsiyon yöntemlerinin etkinliği ve kadınların eğitim düzeyi: güneydoğu anadolu'da bir ilçe örneği. Dicle Tıp Dergisi, 2008; 35 (4):265-270.
- Gözükara F, Kabalıoğlu F, Ersin F. Şanlıurfa ilinde kadınların aile planlamasına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, 2015.